

Lada Duraković
Antonella Mendiković Đukić
Valentina Nekić Ivanov

Muzička akademija u Puli,
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

UDK 78.071.4 Zlatić, S.
378:78](497.57)

Primljeno: 19. 7. 2019.

Prihvaćeno: 6. 2. 2020.

Pregledni članak

IZ POVIJESTI VISOKOŠKOLSKOGA STUDIJA GLAZBE U PULI: ANGAŽMAN SLAVKA ZLATIĆA NA PEDAGOŠKOJ AKADEMIJI / PEDAGOŠKOM FAKULTETU

Sažetak

Visokoškolsko glazbeno obrazovanje u Puli ima dugu i bogatu povijest. Skromno osmišljen dvogodišnji studij muzičkoga odgoja na Pedagoškoj akademiji, osnovan 1965. godine, razvio se u suvremeni studij Glazbene pedagogije koji danas djeluje u sklopu Muzičke akademije pulskoga Sveučilišta Jurja Dobrile. Osnivanje studija te njegov rast i razvoj u velikoj su mjeri potpomognuti angažmanom Slavka Zlatića, koji je na toj instituciji djelovao gotovo dva desetljeća vodeći više različitih kolegija (Povijest glazbe, Poznavanje literature, Folklor, Sviranje partitura, Muzički oblici, Dirigiranje). Nakon njegove smrti 1993. obitelj je dio njegove vrijedne ostavštine (knjižni fond, gramofonske ploče i vrpce, notna građa, klavir, radni stol, tradicijska glazbala) ostavila Pedagoškom fakultetu u Puli. Danas se veći dio te ostavštine čuva u dvorani koja nosi njegovo ime (Dvorana Zlatić), međutim šira je javnost s njome malo upoznata te se rijetko i sporadično koristi. Skromni su i pisani tragovi o Zlatićevu glazbenopedagoškom radu u Puli. Arhivska dokumentacija nije sačuvana ili je pohranjena u nedostupnim prostorima. Ovaj rad, velikim dijelom nastao kao dio studentskoga projekta na kolegiju Poznavanje glazbene literature na studiju Glazbene pedagogije u ak. god. 2018./19., donosi svjedočanstva Zlatićevih bivših studenata dobivena metodom usmene povijesti.

Ključne riječi: Slavko Zlatić,
Muzička akademija (Pula)
glazbeni pedagozi, glazbeno obrazovanje, Istra

Sve moje bivše đake pratim, drago mi je da su uspjeli, svi su mi jako privrženi [...] i redovno se javljaju, dolaze i pišu. Znači da sam imao s njima dobar i ljudski kontakt.

Slavko Zlatić (Tomašek, 1985, 41)

1. Uvod

Ujesen 1965. prva generacija studenata upisala je dvogodišnji studij muzičkoga odgoja na Pedagoškoj akademiji u Puli. Dvanaest godina poslije taj je studij prerastao u četverogodišnji studij glazbenoga odgoja (šk. god. 1979./80.), a potom u studij Glazbene kulture (1996.). Dugogodišnja tradicija visokoškolskoga glazbenog obrazovanja konačno je rezultirala preobrazbom u suvremeni studij Glazbene pedagogije (2006.), koji danas djeluje u sklopu Muzičke akademije pulskoga Sveučilišta Jurja Dobrile (Vidulin-Orbanić, 2012).

Taj postupni razvojni put izobrazbe glazbenopedagoških kadrova u velikoj mjeri obilježen je pregnućima Slavka Zlatića.

Dirigent, skladatelj i etnomuzikolog rođen u Sovinjaku kraj Buzeta u Istri 1910., diplomirao je kompoziciju¹ 1934. na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u klasi profesora Blagoja Berse. Nakon diplome prvo stalno namještenje pronašao je 1937. u Sušaku, gdje je bio gradski kapelnik i ravnatelj Glazbene škole te dirigent orkestra “Glazbenoga društva” i pjevačkoga zbora “Jeka s Jadrana”. Godine 1941. zaposlio se u Zagrebu kao profesor na srednjoj školi Muzičke akademije i dirigent pjevačkoga društva “Lisinski”. Godine 1944. – 1945. vodio je zbor Centralne kazališne družine Zemaljskoga antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske. Nakon kratkotrajnoga namještenja u Rijeci u ranom poraću, od 1946. u Zagrebu je ravnao zborom Radio-televizije Zagreb, bio glazbeni urednik Radija Zagreb te profesor dirigiranja na Muzičkoj akademiji.

U Istru se zauvijek vratio 1965. godine. Djelovao je u Puli, isprva kao ravnatelj Glazbene škole Ivana Matetića Ronjgova, a zatim znanstveni suradnik – etnomuzikolog Sjevernojadranskoga instituta Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti (JAZU). Bio je organizator različitih glazbenih zbivanja, koncerata i smotri kulturno-umjetničkih društava. Posvetio se sakupljanju folklornoga glazbenoga gradiva. Na Radiju Pula,

---

¹ U svojem se stvaralaštvu pretežito oslanjao na značajke istarsko-primorske folklorne glazbe. Njegov opus ima oko 120 skladbi. Područje njegova rada pretežno su manji oblici: zborni radovi, popijevke za solo glasove uz glasovir, komorne i kraće orkestralne skladbe. Među njima valja istaknuti *Balun* za obou, engleski rog, alt-saksofon i fagot (1936.), *Tri simfonijska plesa* za komorni orkestar (1934. – 1939.), *Istarsku suitu* za mješoviti zbor (1934.), kantatu *Gruda motovunska* (1945.), *Duhački kvintet* (1936., revidiran 1950.), *Pazinska zvona* za orkestar (1975.). Uz umjetnički rad, Zlatić je bio iznimno društveno angažiran. Bio je u Glavnom odboru Saveza kompozitora Jugoslavije i njegov višegodišnji predsjednik (1957. – 1962., 1977. – 1980. i 1980./81.). Sudjelovao je u iniciranju formiranja Udruženja kompozitora Hrvatske, kojemu je zatim bio na čelu, a poslije i tajnik. Bio je tajnik Međunarodnoga savjeta za glazbu pri UNESCO-u, delegat na više skupština Međunarodnoga savjeta za narodnu glazbu te iznimno agiln podupiratelj afirmacije stvaralaštva hrvatskih, odnosno jugoslavenskih autora. Dobio je brojne prestižne nagrade i odlikovanja, među kojima je i Nagrada za životno djelo “Vladimir Nazor”, koja mu je dodijeljena 1979. godine (Zlatić, Slavko, u: *Istarska enciklopedija*).

ondašnjoj područnoj stanici Radija Zagreb, uređivao je i vodio iznimno popularne cikluse emisija ozbiljne glazbe. Odmah po dolasku u Pulu, uz pomoć i potporu Tone Peruška, svesrdno se založio za osnivanje studija glazbenoga odgoja na Pedagoškoj akademiji. Na toj ustanovi na kojoj su, u godinama koje su uslijedile, diplomu stekli brojni mladi glazbeni stručnjaci i sam je honorarno predavao punih dvadeset godina, sve do umirovljenja 1985. (Tomašek, 1985; Gortan-Carlin, 2004; Gortan-Carlin i Marić, 2014).

Nakon njegove smrti 1993. obitelj je njegovu vrijednu ostavštinu ustupila Državnom arhivu u Pazinu (Duraković, 2017), Hrvatskome glazbenom zavodu u Zagrebu (Konfic, 2014) te Pedagoškom fakultetu u Puli (danas Sveučilište u Puli). Zlatičeva ostavština pohranjena u Puli sadržava 1719 svezaka građe općega fonda i 1900 svezaka građe iz područja glazbe, 179 gramofonskih ploča, 74 magnetofonske vrpce te klavir i radni stol (Hauser i Barbić Domazet, 2015).² Građa općega fonda smještena je u prostoru Knjižnice, posebno je izdvojen dio zavičajnoga karaktera, a glazbena građa nalazi se u dvorani u kojoj je Zlatić držao predavanja. Tu je smješten njegov glasovir, radni stol, biblioteka s knjigama, časopisima, notnom građom i gramofonskim pločama te istarska tradicijska glazbala.

U akademskoj godini 2018./19. obilježena je 25. obljetnica Zlatičeve smrti. Tim je povodom grupa studentica Diplomskoga sveučilišnog studija Glazbene pedagogije Muzičke akademije u Puli osmislila nastavni projekt radi poticanja studenata na korištenje ostavštine koja je Sveučilištu povjerena na čuvanje te boljega upoznavanja sa Zlatičevim životnim putom, njegovim skladateljskim i dirigentskim, a posebice pedagoškim angažmanom na Pedagoškoj akademiji.³ Ovaj je članak velikim dijelom rezultat projektnoga istraživanja.

2. Studij muzičkoga odgoja / glazbene kulture na Pedagoškoj akademiji/ fakultetu u Puli

Reforma općega sustava odgoja i obrazovanja kojom je 1958. propisano obvezno osmogodišnje školovanje unijela je brojne promjene u obrazovni sustav. Među ostalim, iziskivala je stjecanje specifičnih kompetencija učitelja za rad u predmetnoj nastavi. Stoga je školski sustav za obrazovanje učitelja preustrojen. Donošenjem Zakona o pedagoškim akademijama 1960. učiteljske i više pedagoške škole prestale su s radom (posljednja generacija školovanje je završila 1965.), a umjesto njih uveden

---

2 U arhivu Knjižnice čuva se prvi popis inventara iz 1994., kao i drugi iz 1997., čiji je sastavni dio i ugovor sa suprugom preminuloga skladatelja, u kojem stoji da je Pedagoškom fakultetu na uporabu dan veći dio ostavštine. Broj inventarnih jedinica u prvom popisu u neskladu je s drugim, vjerojatno zbog različitoga pristupa obradi građe.

3 Projekt je realiziran u zimskom semestru ak. god. 2018./19. na Odsjeku za Glazbenu pedagogiju Muzičke akademije u sklopu kolegija Poznavanje glazbene literature (nositeljica kolegija izv. prof. dr. Lada Duraković). Osmislile su ga i prezentirale na Danima Akademije 2019. Antonella Mendiković Đukić, Ilona Kos i Valentina Nekić Ivanov.

je dvogodišnji studij na pedagoškim akademijama.⁴ Na tim su institucijama studenti pohađali zajedničke društveno-ekonomske i psihološko-pedagoške kolegije te specijalizirane grupe predmeta na kojima su se polaznici osposobljavali za rad u razrednoj ili predmetnoj nastavi po strukama, odnosno predmetima. Za potrebe predmetne nastave studirala su se u pravilu dva srodna predmeta (Franković i sur., 1962; Munjiza i Lukaš, 2006). Akademske godine 1961./62. započele su s radom pedagoške akademije u mnogim hrvatskim gradovima, među kojima je bila i Pula.

Iduća reforma obrazovanja 1977./78., propisavši obvezno visoko obrazovanje za buduće nastavnike predmetne nastave, vodila je k novoj preobrazbi osposobljavanja učitelja. Prihvaćen je prijedlog o ukidanju pedagoških akademija, a umjesto njih osnovani su pedagoški fakulteti, na kojima je školovanje trajalo četiri godine (Pintarić i sur., 2002).

Slavko Zlatić bio je uz pulsku Pedagošku akademiju (poslije Pedagoški fakultet) vezan od samih početaka. Njezin ravnatelj Tone Peruško povjerio mu je uoči prese-ljenja u Pulu 1965. pripremu za otvaranje dvogodišnjega studija muzičkoga odgoja, a zahvaljujući njegovu velikom autoritetu i zalaganju u akademskoj godini 1977./78. dobivena je i dopusnica za otvaranje četverogodišnjega studija (Ivančir, 1986).

Radi boljega upoznavanja Zlatićeva pedagoškoga rada na toj instituciji proučena je sva dostupna literatura⁵, no rezultati su bili razočaravajući. Ispostavilo se da arhivska dokumentacija starijega datuma vezana uz studij muzičkoga odgoja na Akademiji nije sačuvana ili je pohranjena u nama nedostupnim prostorima te da su brojni znanstveni i stručni radovi o Zlatiću usmjereni primarno na njegov skladateljski i prosvjetiteljsko-ideološki angažman. Izvori informacija o njegovu pedagoškom radu skromni su te se uglavnom odnose na period djelovanja na Muzičkoj akademiji u Zagrebu. S obzirom na nepostojanje arhivske građe i temeljnih, monografskih studija o visokoškolskom glazbenom obrazovanju u Puli iz kojih bi se mogli crpiti podaci o Zlatićevu predavačkom radu, odlučili smo u istraživanju koristiti metodu usmene povijesti (engl. *oral history*). Za prikupljanje informacija koje nije bilo moguće dobiti uvidom u primarne izvore intervjuiran je određen broj bivših studenata profesora Zlatića. Namjera nam je bila zabilježiti njihove iskaze da bismo ostavili pisani trag iz kojega će biti moguće informirati se o onom najživotnijem segmentu Zlatićeva angažmana u visokoškolskoj nastavi – o življenoj, predavačkoj praksi, kojoj su svjedočile generacije njegovih studenata. U sklopu nastavnoga projekta snimljena su svjedočanstva četvero Zlatićevih studenata iz različitih generacija. Naknadno je intervjuirano još 14 studenata. Time smo dobili svjedočanstva različitih generacija, od prvih (diplomirali 1969.) do posljednje kojoj je predavao (diplomirali 1985.).

---

4 U Hrvatskoj je prva pedagoška akademija utemeljena 1960. godine. Dotadašnje više pedagoške škole u Zagrebu i Splitu pretvorene su u pedagoške akademije, a osnovane su u Zagrebu, Rijeci, Splitu, Šibeniku, Puli, Petrinji, Pakracu, Osijeku, Gospiću i drugdje (Pedagoška akademija, u: *Hrvatska enciklopedija*).

5 Objavljene su spomenice i monografije Pedagoške akademije i Pedagoškoga fakulteta: *Deset godina rada Pedagoške akademije Pula* (1971); *Od učiteljskih kursova do Pedagoškog fakulteta* (1981); *Spomenica Pedagoške akademije / Pedagoškog fakulteta u Puli* (1986); Vidulin-Orbanić, 2012.

Neki su intervjui vođeni uživo, a kada to nije bilo moguće (zbog bolesti kazivača ili udaljenosti mjesta stanovanja), telefonom ili pismeno. Napravljeni su videozapisi ili audiozapisi. Iako je većina kontaktiranih bila spremna pomoći, realizacija je ponegdje bila otežana jer su kazivači uglavnom stariji ljudi, od kojih mnogi zaziru od snimanja ili im je nelagodno. Neki među njima zahtijevali su da im ne navodimo puna imena i prezimena, pa su, poštujući njihove želje, u ovom radu potpisani samo inicijalima i godinom završetka studija na Pedagoškoj akademiji/fakultetu. U radu su izdvojena samo svjedočanstva koja po našoj prosudbi oblikuju najsadržajnu sliku Zlatićeva glazbenopedagoškoga rada. Ponegdje su radi razumijevanja u manjoj mjeri dopunjene krnje rečenice, a neke su skraćene ili sažete.

Kao u primjeni drugih istraživačkih metoda, pokazalo se da i u ovoj postoje ograničenja. Kazivači su se izrazito razlikovali po kvaliteti sjećanja i elokventnosti. Neki među njima u poznim su godinama, pa se nisu mogli sjetiti mnogih detalja. U obzir valja uzeti i selektivnost pamćenja i subjektivnost iskaza – moguće je da neki među njima namjerno nisu iznosili kritičke stavove ili kazivali o možebitnim neugodnim epizodama. Ograničenja je dakako bilo i s druge strane. Ispitivači nisu imali mogućnost kvalitetno se pripremiti za intervjuiranje, odnosno dobiti konkretne informacije o prošlosti studija, da bi mogli uspješno kanalizirati razgovore i eventualno dobiti još poneki detalj o temi koja ih je zanimala. Dobiveni odgovori pokazali su se ipak nezamjenjivim izvorom informacija, do kojih bi na druge načine bilo nemoguće doći.

3. Svjedoci vremena: Slavko Zlatić kao glazbeni pedagog

Tijekom više od pola stoljeća duge glazbeničke karijere Slavko Zlatić angažirao se na različitim područjima. Bio je skladatelj, dirigent i pedagog po obrazovanju i zanimanju, a kulturni radnik po habitusu, odnosno poimanju vlastite uloge u društvu. Andrija Tomašek u monografiji o njemu među ostalim piše: “Zlatić je, pretežno, u isto vrijeme bio pedagog, kompozitor, dirigent, organizator, muzički publicist, znanstvenik, društveni radnik, pojedina je djelatnost određeno vrijeme dominirala, ali su ostale s njom bile komplementarne [...]” (Tomašek, 1985).

Taj je Zlatićev višestruki angažman itekako bio vidljiv i u pedagoškom radu na pulskoj Pedagoškoj akademiji/fakultetu. Od 1965. pa do 1985. studente je poučavao u nekoliko glazbenih disciplina. Vodio je muzikološke i etnomuzikološke kolegije (Povijest glazbe, Poznavanje literature, Folklor), glazbenoteorijske predmete (Glazbeni oblici) te Dirigiranje i Sviranje partitura. Stoga su tijekom intervjuiranja postavljana

Fotografija 1. Slavko Zlatić sa studentima 1984. u dvorani koja danas nosi njegovo ime (izvor: emisija “Srdačno vaši”, ur. Ivan Hetrich, 1983.)

pitanja koja su se odnosila na Zlatičev pedagoški rad u svim spomenutim glazbenim područjima.

Sa Zlatičevim impresivnim poznavanjem glazbene povijesti i glazbene literature onodobna je javnost bila upoznata preko iznimno popularnih ciklusa radijskih emisija emitiranih na Radiju Zagreb, Radiju Pula i Radiju Koper (Duraković, 1999). Kao djelatnik Sjevernojadranskoga instituta JAZU, muzikološkim se temama bavio i u znanstvenom smislu, u studijama i člancima, a svoja je istraživanja predstavljao na brojnim simpozijima i seminarima. Njegov je muzikološki rad zabilježen u oko 150 bibliografskih jedinica raznolika opsega, tematike i načina obrade, objavljenih u dnevnom tisku, stručnim časopisima i zbornicima (Tomašek, 1986). Riječ je o esejima, osvrtima, kritikama, studijama na temu stvaralaštva i izvodilaštva. Veliko znanje iz toga područja prenosio je studentima u svojim predavanjima:

“Puno je toga znao, ali je puno od nas i tražio. Njegova predavanja iz povijesti su bila satkana od bogatog vokabulara [...] to je zaista bila simfonija govora. On je jako pazio na dikciju, na način na koji se izražavao, ali jednako tako i od nas je tražio savršene rečenice. Sve je trebalo biti na svome mjestu, koncizno i sadržajno. Na njegovim predavanjima se ‘nije čula muha’. Ne iz straha ili iz strahopoštovanja, već su bila toliko zanimljiva, da nam je ponekad bilo žao kada bi završila” (L. S., 1978., 1985.).

“Čovjek koji je puno znao, koji je zaista svoje znanje neposredno prenosio studentima na lijep i zoran način. Ne onako kako piše u udžbenicima, suhoparno ili prepuno strogih definicija, već puno više od toga. Njegova predavanja zaista su bila slušana sa velikom pažnjom [...]. Nakon predavanja razgovarali smo međusobno i divili se nekim formulacijama i nekim konstatacijama i nekim podacima koje nismo mogli pronaći i pročitati u knjigama” (M. K., 1987.).

“Imao je široko znanje o onome što je govorio i veliko iskustvo. Tražio je da pravilno izgovaramo i pišemo imena kompozitora i kompozicija. Osim što nas je poučavao o povijesti glazbe, učio nas je i kako sastavljati programe za nastupe. Znao je reći: ‘Možda ćete doći kao nastavnici u neku manju sredinu, gdje ćete trebati znati i nešto drugo osim same izvedbe programa. Morat ćete znati napisati program, izraditi plakat [...]. Što to znači? Znači znati imena stranih autora napisati ispravno, a ako se čita drugačije, to možete staviti u zagradu.’ Bio je osjetljiv na imena koja su se krivo izgovarala i krivo pisala” (D. B., 1977., 1985.).

“Zanimljiva je činjenica da je on ‘Povijest glazbe’ predavao bez zapisa, bez barem vidljivih priprema na papirima i sličnim materijalima, rekli bismo ‘a vista’ ili ‘iz glave’. Iz tog je bilo vidljivo njegovo iskustvo i znanje koje je pokazivao u tom predmetu [...] pritom je uglavnom davao naglasak, koliko je meni poznato, na noviju povijest glazbe [...]. On je uvijek inzistirao na tome da se povijest glazbe predaje zorno, uz slušanje izvedaba, dakle na gramofonskim pločama koje smo tada imali, CD-a nije bilo. I što je još obogaćivalo predavanja – on je praktički imao sve partiture onoga što bi prezentirao, tako da smo mogli pratiti sve ono što

je on predavao i preko partitura i preko gramofonskih snimaka [...]. Zapamtio sam nekoliko njegovih estetskih prosudbi. Prva je bila njegov izrazito kritički stav prema glazbi Gustava Mahlera. [...] Slavko Zlatić nije o njemu imao naročito mišljenje. On je mislio da on u odnosu na druge skladatelje svoga vremena predstavlja svojevrstni nazadak [...]. Druga je zanimljiva konstatacija da nije imao naročito mišljenje ni o dodekafonskoj metodi Arnolda Schönberga. [...] prema kojem je također izražavao dosta kritičan stav, jer je možda i kao kreativac bio nesclon tome da se takva jedna dosta kruta metoda previše koristi u skladateljskoj praksi” (B. V., 1984.).

“Prof. Zlatić je imao toliko znanja da je odskakao od ostalih profesora. Predavao je tako da smo se mi studenti međusobno dogovorili da naučimo povijest glazbe iz Andreisove knjige⁶ da bismo ga uopće mogli pratiti. Proučili smo sve sami, čitali smo si međusobno, da bi mogli razumjeti predavanja, jer on je ‘skakao’, sve je povezivao. To je sve bilo predivno, ali morao si imati predznanje” (M. B. H., 1975., 1992.).

“Kada bi pričao o povijesti glazbe, recimo o grčkoj kulturi, nije se zadržavao samo na glazbi. On je pričao i o filozofiji tog vremena i o običajima i o literaturi. To je mnogim studentima bilo teško za razumijevanje, pa su izbjegavali njegova predavanja, na nastavi nas je bilo dvoje, troje uglavnom. On je za mene bio enciklopedija u vrijeme kada još nije postojao internet. Jednom sam trebala napisati seminar o impresionizmu. I sad, kakva jesam [...] htjela sam ga impresionirati, to je moj ego radio [...] ‘ja ću ti pokazati da i ja znam nešto!’ Došla sam k njemu, znajući da ima strašno bogatu biblioteku da mi pomogne dopuniti literaturu. Drugi dan mi je donio nekakvu požutjelu malu knjižicu ispisanu nekim čudnim ćirilničnim pismom [...] nije srpska ćirilica [...] nije ruska [...]. I ja njemu kažem: ‘Ali profesore, ja ništa ne razumijem, ja ni ne znam ni koji je to jezik!’ ‘Kako ne razumiješ?’ odgovorio mi je. ‘Pa bugarski!’ Ja (u šoku): ‘Ali kako da ja to [...] ja ne znam bugarski!’ ‘Kako ne znaš? Noćas sjedni, nauči ga i znat ćeš!’ Jasno, nisam uopće na kraju pročitala tu knjižicu, ali eto, njemu je to bilo skroz prirodno, tek tako ‘[...] što sad kompliciraš, nauči bugarski pa ćeš znati čitati’” (P. S., 1979., 1985.).

Nakon preseljenja u Pulu Zlatićeva se glazbenopublicistička produkcija uglavnom usredotočuje na tradicijsku glazbu Istre i Primorja. Rad u pulskoj ispostavi riječkoga Sjevernojadranskog instituta JAZU usmjeravao je njegov stručni i publicistički interes prema tradicijskoj glazbi. Trudio se unaprjeđivati glazbeni amaterizam, a narodni običaji, glazba iz naroda i njezina prošlost bili su mu trajna inspiracija. Tradicijska je glazba bila i dijelom njegova pedagoškoga rada. U svojim kontaktima s nastavnicima glazbenoga odgoja, a i u drugim sličnim prilikama, uvijek se zalagao za povezanost nastave glazbenoga odgoja sa zavičajnom glazbom te upozoravao na važnost upoznavanja

---

6 Riječ je o udžbenicima *Povijest glazbe* Josipa Andreisa, koji su i danas u uporabi na muzičkim akademijama (op. a.).

djece s narodnom pjesmom i svirkom užega zavičaja. Vlastitim primjerom pokazivao je nastavnicima mogućnosti povezivanja nastave s tradicijskom glazbom u okviru zbornoga pjevanja, i sâm pišući mnoga zborna djela namijenjena djeci, a temeljena na istarskim folklornim ishodištima (Hajdarović, 1986). Opisujući rad sa studentima na kolegiju Etnomuzikologija, isticao je da obrađuje glazbeni folklor cijeloga svijeta, “[...] a dosta temeljito našu zemlju, pogotovo Istre i Primorja. Tu i postizemo neke rezultate, sa kojima sam jako zadovoljan. Mislim da radim nešto što je samo po sebi razumljivo: ja samo otvaram oči i uši tim mladim ljudima pa čim uvide u čemu je bogatstvo i što se može napraviti, ‘grizu’ svi od reda. To mi je drago, jer vidim da moje nastojanje ostavlja trag i da ne radim zalud” (Zlatic, 1972). Koliko je bio uspješan u tome svjedoče i njegovi bivši studenti:

“Ja sam mu strašno zahvalna što je mene (i ne samo mene) uveo u vrijednost i ljepotu Istre, istarskog melosa koji je jedinstven u svijetu. To je meni bilo teško, ja jesam Istranka, ja sam rođena u Puli [...], ali nisam živjela taj ruralni dio Istre, to je za mene bila nepoznanica. Međutim, sa tim njegovim predavanjima, sa njegovim prenošenjem tih vrijednosti, ljubavi prema istarskom melosu, ja sam se jednostavno pokrenula i počela svirati roženice, čak sam kasnije i predavala roženice... [...] zaista je ugradio u nas ljubav prema tim vrijednostima [...]. On je držao i seminare za nastavnike o glazbi u Istri, za sve nas koji nismo znali o toj glazbi puno, tako da je tu dao veliki doprinos. Ali moram vam reći da je pored tog doprinosa i pored te ‘renesanse’ istarske glazbe, on isto tako s velikim žarom predstavljao folklor ostalih krajeva. Moram priznati – kada bi govorio o glazbi kod nas, još smo ga nekako pratili. Ali nam je bilo jako teško kada bi ‘lutao po svijetu’ i govorio o značajkama folkloru [...] malo Peru, malo Tajland, Kina [...]. To je njemu bilo prirodno, ali nama je bilo dosta teško, onda nije bilo interneta. Njemu je bilo normalno recimo uspoređivati glazbu Karpata s Istrom ili Kinom ili Tibetom [...] a da nazive tamošnjih instrumenata ni ne spominjem. Naziva instrumenata bilo je na tisuće, to naš mozak jednostavno nije mogao percipirati [...]. Ali to je bio Slavko Zlatic” (P. S., 1979., 1985.).

“Pokazivao je vrsno poznavanje folkloru, tu mislim prvenstveno na cjelokupni europski folklor s naglaskom na istarski folklor, dakle na istarsko-primorsku ljepoticu [...] i na manifestacije istarske glazbe koji su se održavale od Krka, Rijeke, Primorja, pa do ‘Kanta’⁷ i slično. Mogli ste od njega naučiti ono što u knjigama ne možete naći [...]. On nam je davao informacije koje niste mogli pročitati niti bi vam ih itko dao. Tu je bio nesebičan. Nije, tako da kažem, stvari držao za sebe [...] htio je, naprotiv, da studenti nauče što više” (B. V., 1984.).

Zlatic je na Muzičkoj akademiji u Zagrebu, a potom i na Pedagoškoj akademiji i fakultetu u Puli predavao razne teorijske muzičke discipline, među kojima sviranje partitura i glazbene oblike, no najuspješnijim je smatrao svoj pedagoški angažman

---

7 Zborska manifestacija *Naš kanat je lip*, koja se održava u Poreču u lipnju svake godine.

profesora dirigiranja. Njegovoj su zagrebačkoj klasi pripadali brojni ugledni dirigenti poput Vladimira Kranjčevića, Nikše Bareze, Rubena Radice, Antuna Petrušića, Davorina Hauptfelda. Došavši u Pulu, gdje nije postojao studij dirigiranja, svoje je veliko znanje na kolegiju dirigiranja i glazbenoteorijskim predmetima prenosio budućim učiteljima glazbenoga odgoja te voditeljima kulturno-umjetničkih društava, prilagodivši predavanja njihovim potrebama:

“Učio nas je kako dirigitirati razne kompozicije, najviše zborove, uvijek je govorio: ‘Visoko dignuti ruke da svi vide koji trebaju vidjeti, precizno davati kretnje da budu razumljive. Kada obrađujemo neko djelo u dijelovima, uvijek točno reći gdje početi, koji red, koji broj da ne dođe do zabune” (D. B., 1977., 1985.).

“On je bio vrstan dirigent. Imao je vrlo laganu ruku, znao je sve dobre strane, sve loše strane tog posla, sve greške, što dirigent treba izbjegavati, sve je on mogao suvereno demonstrirati. Što se tiče manualne tehnike, bio je vrstan majstor i nastojao nas je naučiti osnovne elemente tehnike dirigiranja. Govorio je da se kvalitetan dirigent vidi po tome koliko se iz njegove ruke može iščitati onaj sadržaj i vrsta glazbe koju skladatelj donosi, odnosno da se iz same ruke i kretnje dirigenata očitava sadržaj onoga što se radi, po tome je on ocjenjivao kvalitetu. To mu je bilo na prvom mjestu [...]. Tako da smo mi uspjeli osnove dirigiranja kod njega vrlo lijepo savladati” (B. V., 1984.).

“Dirigiranje [...] na početku smo radili gimnastiku rukama. On nas je trenirao da ‘podijelimo mozak na nekoliko dijelova’. Pa je jedna ruka morala raditi jedno, druga ruka drugo i mi smo se time zabavljali. I onda nas je učio čitanju, znači pripremanju partiture prije dirigiranja, sa vokalizama [...] koje su bilo teške [...], strašno komplicirane. Kod dirigiranja, on se jako puno zadržavao na govoru ruku. Govor ruke mu je bio vrlo bitan, uvijek je tumačio da rukama moramo obuhvatiti cijeli orkestar ili cijeli zbor i da onaj posljednji, ‘tamo na uglu’ mora doživjeti našu ruku. Ruke govore, ruke prenose energiju, ruke prenose naše emocije koje želimo izvući iz orkestra [...] dirigent mora najprije doživjeti emocije skladatelja, onda ih treba prenijeti na izvođača, iz izvođača to znati izvući, prenijeti na publiku kako bi došlo do kolanja te energije, te glazbe kod izvođača i kod publike i kod dirigenta. Snaga dirigenta je u prenošenju te energije, pozitivne energije, te glazbe, tih vibracija, tih emocija koje je skladatelj htio dočarati. Znači, potrebno je ‘studirati partituru’ prije samog dirigiranja. Dirigiranje je moralo biti perfektno, ne dao Bog da si nekakav pomak rukom napravio koji nije odgovarao, nekakav baletni pokret ili nešto slično. Ne, sve je moralo biti precizno, dirigent nije smio biti u prvom planu, u prvom planu energetski da, ali nikako vizualno. Znači, muzika je trebala biti u centru svega” (P. S., 1979., 1985.).

“Uz dirigiranje smo imali i ‘Sviranje partitura’, to su bili ženski zborovi, muški zborovi. Dakle [...] on je taj predmet koncipirao na način da nam daje one partiture za koje su polaznici bili vezani, koje su im bile od koristi, jer su studenti uglavnom vodili harmonikaške ili slične ansamble ili su pak vodili zborove. Tako

da je naglasak bio uglavnom na vokalnoj problematici, na zbarskoj tematici [...]. Iako je on imao golemo znanje na svim područjima, prilagođavao se studentima i njihovim potrebama, onome što su oni stvarno radili i što im treba u stvarnom životu. Jer to su bili redovni studenti koji su ujedno bili i nastavnici na glazbenoj školi, što osnovnoj, što srednjoj” (B. V., 1984.).

“Zlatić je bio izvanredan poznavalac muzike. Sjećam se kada je jednom na predavanje iz Muzičkih oblika donio gomilu ploča u svojoj čuvenoj kožnoj torbi za velike partiture, koje je puštao na gramofon (Toska), jednu po jednu i analizirao ih na sluh: tonalitet, formu, melodijsku strukturu, ritam, falš sviranje, govor o kompozitoru i sl. Vodio bi nas kući u svoj kabinet i tamo puštao primjere i objašnjavao ih, ta su predavanja trajala pola dana, a poslije se obično išlo u istarsku klet i sl.” (I. Č., 1972.).

* * *

Dvorana Zlatić na Filozofskom fakultetu u Puli, u kojoj su znanja stjecali svi studenti čija su svjedočanstva iznesena u ovome radu, nedavno je potpuno obnovljena i opremljena suvremenom aparaturom (računala, projektori i veliko platno), ali se vrijedna skladateljeva ostavština ne koristi u dovoljnoj mjeri. Šira javnost, posebice stručna, kojoj bi knjižni fond i muzikalije bili od koristi, nije s njome upoznata. Razlog nedovoljne iskorištenosti ostavštine sigurno je i dislociranost Knjižnice od potencijalnih korisnika – smještena je u zgradi Filozofskoga fakulteta, a Muzička akademija nalazi se na drugoj lokaciji.

Građa je nekoliko puta popisivana, no revizije su u nekim naslovima nepodudarne. Kriterij razvrstavanja i pohrane nije sasvim jasan, a dodani su i neki nepripadajući naslovi objavljeni nakon primopredaje ostavštine. S obzirom na to da je Slavko Zlatić bio intelektualac, erudit kojega su zanimala mnoga područja, vrlo je raznolika. U njoj možemo pronaći ne samo knjige o glazbi i partiture nego i beletristiku, djela vezana uz arheologiju, povijest, politiku, jezik i književnost.

Među knjigama iz Zlatićeve primarne struke brojni su glazbeno-pedagoški, muzikološki i glazbenoteorijski naslovi.

Vrijednu glazbeno-pedagošku literaturu čine prvenstveno brojni udžbenici, metodički priručnici i pjesmarice koji su bili u uporabi u Jugoslaviji. Najbrojnija je muzikološka i etnomuzikološka građa. Riječ je o kolekciji zanimljivih naslova među kojima su i rariteti koji se teško pronalaze u hrvatskim knjižnicama. Tu su izdanja različitih udžbenika

Fotografija 2. Dvorana Zlatić danas (izvor: fotografija Vanesse Toić, dipl. bib.)

vezanih uz povijest glazbe, estetiku, sociologiju i psihologiju glazbe, tradicijsku, jazz i popularnu glazbu te leksikoni i enciklopedije. Posebno su brojne romansirane biografije poznatih skladatelja. Literatura vezana uz glazbenu teoriju sastoji se od brojnih udžbenika iz harmonije, *solfeggia*, glazbenih oblika, kontrapunkta, polifonije, kompozicije i dirigiranja koji su se upotrebljavali u bivšoj državi te brojnih zanimljivih knjiga stranih autora. Pozornost privlače i neki stari naslovi, npr. knjiga *Das tragische Kunstwerk von Bayreuth* Paula Kürsteinerera iz 1913., *Allgemeine Musiklehre* Stephana Krehla iz 1906., *Ilirski glazbenici: prilozi za povijest Hrvatskoga preporoda* Franje Kuhača iz 1893., *Katechismus Der Akustik: Musikwissenschaft* Huga Riemanna iz 1891. te najstarija, *Trattato di musica secondo la vera scienza dell' armonia* Giuseppea Tartinija iz 1754. godine. U ostavštini se nalaze i brojne partiture – zbornska literatura, komorna, orkestralna glazba iz različitih stilskih razdoblja.

Knjige vezane uz muzikološke teme mogle bi biti od velike koristi nastavnicima i profesorima koji predaju glazbenu umjetnost u gimnaziji ili profesorima povijesti glazbe u srednjim glazbenim školama te istraživačima i studentima glazbene pedagogije i muzikologije. Knjige iz teorije potencijalan su izvor informacija za studente i profesore teorijskih predmeta u srednjoj glazbenoj školi i na muzičkim akademijama. Notnom građom mogli bi se koristiti zborovođe, dirigenti i reproduktivni glazbenici te studenti solo pjevanja i klavira. Pretpostavka za bolju iskoristivost ostavštine poznavanje je njezina sadržaja. Stoga i ovaj rad valja shvatiti kao mali prinos autorica njezinoj vidljivosti te skroman pisani prilog povijesti visokoškolskoga studija glazbe u Puli, u čije je djelovanje Slavko Zlatić godinama ulagao trud, energiju i veliko znanje.

LITERATURA

1. *Deset godina rada Pedagoške akademije Pula 1961-1971.* (1971). Pula: Pedagoška akademija.
2. Duraković, L. (1999). Slavko Zlatić – radijska promišljanja glazbe. U: Gortan-Carlin, I. P., ur. *Prvi međunarodni muzikološki skup "U znaku Carlotte Grisi"*. Novigrad: Pučko otvoreno učilište, str. 181-200.
3. Duraković, L. (2017). From the Istrian Archives: the Legacy of Antonio Smareglia (1854-1929) and Slavko Zlatić (1910-1993). *Atti e memorie della Società istriana di archeologia e storia patria*, 117, str. 199-215.
4. Franković, D., Svilokos, B. i Fučijaš, Đ. (1962). *Pedagoška akademija*. Zagreb: Školska knjiga.
5. Gortan-Carlin, I. P., ur. (2004). *Glazbeno obrazovanje u Istri tijekom stoljeća – u spomen Slavku Zlatiću*. Novigrad: Pučko otvoreno učilište.
6. Gortan-Carlin, I. P. i Marić, M., ur. (2014). *Slavko Zlatić: 100. obljetnica rođenja*. Novigrad: Katedra Čakavskog sabora za glazbu.
7. Hajdarović, V. (1986). O pedagoškom djelu Slavka Zlatića. *Radovi – Pedagoški fakultet u Rijeci, OUR znanstveno-nastavne djelatnosti Pula*, 6.
8. Hauser, N. i Barbić Domazet, T. (2015). Glazbena građa u Sveučilišnoj knjižnici u Puli, s posebnim osvrtom na Spomen-sobu Antonija Smareglie. *Muzeologija*, 51, str. 144-158.
9. Ivančir, Z. (1986). Glazbena kultura. U: *Spomenica Pedagoške akademije / Pedagoškog fakulteta u Puli 1961-1986*. Pula: Pedagoški fakultet, str. 25.

10. Konfić, L. (2014). Katalogizacija djela Slavka Zlatića: prikaz stanja i usporedba fondova. U: Gortan-Carlin, I. P. i Marić, M., ur. *Slavko Zlatić: 100. obljetnica rođenja*. Novigrad: Katedra Čakavskog sabora za glazbu, str. 9-20.
11. Munjiza, E. i Lukaš, M. (2006). Pedagoško-psihološko osposobljavanje učitelja u visokoškolskim ustanovama. *Odgojne znanosti*, 8 (2), str. 361-383.
12. *Od učiteljskih kursova do Pedagoškog fakulteta*. (1981). Pula: Pedagoško društvo Pula; Pedagoški fakultet u Rijeci, OOUR nastavne djelatnosti u Puli.
13. Pedagoška akademija. *Hrvatska enciklopedija [online]*. Dostupno na: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=47274> [29. 7. 2019.].
14. Pintarić, A., Kolenić, Lj. i Horvatić, J., ur. (2002). *Pedagoški fakultet (1977. – 2002.)*. Osijek: Pedagoški fakultet.
15. *Spomenica Pedagoške akademije / Pedagoškog fakulteta u Puli 1961-1986*. (1986). Pula: Pedagoška akademija, Pedagoški fakultet Pula.
16. Tomašek, A. (1985). *Slavko Zlatić – kronika života i rada*. Poreč: Narodno sveučilište.
17. Tomašek, A. (1986). Muzička publicistika Slavka Zlatića. *Radovi – Pedagoški fakultet u Rijeci, OOUR znanstveno-nastavne djelatnosti Pula*, 6.
18. Vidulin-Orbanić, S., ur. (2012). *Visokoškolsko glazbeno obrazovanje u Istri*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile, Odjel za glazbu.
19. Zlatić, S. (1972). Muzički folklor Istre, Hrvatskog primorja i sjevernojadranskih otoka. U: *Rad XVII. kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Poreč, 1970*. Zagreb: Savez udruženja folklorista Jugoslavije; Društvo folklorista Hrvatske.
20. Zlatić, Slavko. *Istarska enciklopedija [online]*. Dostupno na: <http://istra.lzmk.hr/clanak.aspx?id=3099> [10. 7. 2019.].

POPIS KAZIVAČA:

- I. Č., 1972.
- D. B., 1977., 1985.
- M. B. H., 1975., 1992.
- M. K., 1987.
- B. V., 1984.
- L. S., 1978., 1985.
- P. S., 1979., 1985.

Lada Duraković, Antonella Mendiković Đukić i
Valentina Nekić Ivanov, Pula

**FROM THE HISTORY OF THE HIGHER-EDUCATION MUSIC
STUDIES IN PULA: SLAVKO ZLATIĆ'S TENURE AT THE TEACHER
EDUCATION ACADEMY/FACULTY OF TEACHER EDUCATION**

Summary

Higher music education in Pula has a long and rich history. Initiated in 1965, the modestly designed two-year music education study program at the Teacher Education Academy eventually developed into a modern Music Pedagogy program that is still delivered at the Music Academy of the Juraj Dobrila University in Pula. The establishment of this study program and its growth and development were largely supported by the efforts of Slavko Zlatić, who worked at this institution for almost two decades and delivered several different courses (Music History, Knowledge of Literature, Folklore, Score Playing, Musical Forms, Conducting). After his death in 1933, his family left part of his valuable legacy (books, records and tapes, scores, piano, desk, traditional instruments) to the Faculty of Teacher Education in Pula. Today, most of this legacy is kept in a hall named after him (the Zlatić Hall), however, the general public knows little of it and only uses it sporadically. Also, there are no substantial written accounts of Zlatić's music education work in Pula. The relevant archives were either not preserved or are kept in inaccessible areas. This paper, largely a result of a student project implemented as part of the Knowledge of Music Literature course within the Music Pedagogy program in the academic years 2018 and 2019, provides testimonials of Zlatić's former students, obtained through verbal history.

Key words: Zlatić, Slavko
Music Academy (Pula)
music educators, music education, Istria